

ISSN 2450-6486

<http://ehs.eeipsy.org>DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2022.1.02>

Лідія ДЕРКАЧ,
Микола НЕСПРАВА

Ціннісні орієнтації як чинники ставлення молоді до євроінтеграції

LIDIA DERKACH, MYKOLA NESPRAVA. **Value orientations as factors in the attitude of youth to European integration.** *The article examines dynamics of change in the geopolitical situation in 2020 related to COVID-19 pandemic that led to the transformations of the system of value orientations in young people in the post-COVID-19 period on Ukraine's European integration. Humanity has entered a long period of increased unpredictable, uncontrolled situation of the virus spread that forced the EU countries to adjust areas of interaction and mutual adaptation of national economies to the prevailing conditions. In this context the problem of the attitude of the young generation (from 15 to 30 years) to the components and standards of European integration acquires special theoretical and methodological significance. The authors of the article make an attempt at psychological analysis of aspects of the attitude of youth to the integrity of European civilization, including how value orientations of modern times affect the ontogenesis of the individual. In line*

with the research, a theoretical understanding of the psychological content of the concept "European integration of Ukraine" was carried out, the distinction between the concepts of values and value orientations has been made, the psychological specifics of the attitude of young people to the scientific understanding of the EU structure and core values were determined.. Attractiveness of joining the EU, its advantages, achievements and difficulties were singled out. Obstacles and barriers along the way the country's European integration, from the point of view of the growing generation, were highlighted.

Keywords: *European integration, contemporary Ukrainian youth, value orientations, post-COVID-19 period, psychological specifics of youth's attitude to joining EU, barriers and obstacles.*

1. Постановка проблеми

Проблематика ціннісних орієнтацій є однією із актуальних, суперечливих та багатоаспектних проблем сучасної психології розвитку особистості [4; 6; 9; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19]. В світлі цієї проблеми вельми актуальною залишається проблема інтеграції України в ЄС : тобто, процес економічного, політичного, юридичного, соціального та культурного об'єднання нашої країни із європейськими країнами. Кінцева ціль євроінтеграції – входження нашої країни до ЄС [15; 16]. Але до цього часу малодослідженими є проблеми аналізу психологічних особливостей ціннісної свідомості та внутрішньо-ціннісного миру молоді, їх пріоритетизація на шляху до європейського співтовариства у період та після COVID-19 пандемії. Психологічний профіль сучасної української молоді до і після COVID-19 та порівняння системи їх ціннісних орієнтацій доцільно зрозуміти для аналізу життєвих пріоритетів підростаючого покоління, що є громадянами України. І як стверджують Якименко та Пашков[16], «саме психологічний фактор – свідомий європейський вибір громадян, підтримка руху країни до ЄС, утвердження в українському суспільстві європейської ідентичності – є найважливішою складовою повернення Києва до європейської спільноти» [С. 1].

На думку Н. Дмитрук [6], «вивчення очікувань, потенціалу та спрямованості молодих людей є загальною практикою більшості країн» [С. 58]. Проте аналіз наукової літератури стосовно системи ціннісних орієнтацій, що панують серед молоді у постковідний час, дає нам підстави стверджувати, що проблема є вельми цікавою в крос-культурному аспекті, а також малодослідженою як в теоретичному, так і в методологічному плані.

Складність та багатомірність феномену ціннісних орієнтацій молоді у ставленні до взаємовпливу та взаємозалежності євроінтеграції України, на наш погляд, проявляються у декількох напрямках.

Перший напрям – протистояння ЄС пандемії COVID-19. Країни-члени організації чітко дотримувалися карантинних заходів, закриття кордонів, що призвело до обмеження мобільності молоді, а також академічної мобільності студентської молоді [2; 17].

У психологічному плані, з нашої позиції, ця проблема постає як проблема особистісних установок, пріоритетних ціннісних орієнтацій і змістів, а також як емоційна грамотність, які детермінують внутрішній світ особистості. В той же час, вони є мотиваційно-регулюючими корелятами ставлення особистості до ліквідації пандемії *на особистісному рівні, і визначають його поведінку, вчинки*. На думку І. Галян, «Значення будь-якої діяльності для людини визначається рівнем отриманого задоволення. Глибинний зміст цього задоволення розкривається через логіку життєдіяльності особистості або систему регуляції діяльності» [5, С. 32]. В цьому контексті, шість логік життєдіяльності, виокремлені Д. О. Леонтьєвим [8], фокусують увагу на ціннісно-смысловому становленні та саморозвитку особистості. У наш час п'ята та шоста логіка життєдіяльності, як *орієнтація на смисл та вільний вибір індивіда* [5], визначають систему його ставлень до оточуючого світу, а також поведінку, якій притаманний вільний вибір, але поєднаний із задоволенням. І в цьому сенсі, молода особа повинна зробити свій вибір, продемонструвати своє власне ставлення до життєвих подій, їх непередбачуваності, динаміки смислової реальності за умови пандемії та власної безпорадності. Наслідком таких контекстів життя є зміна *ціннісно-смыслового розвитку* [4; 5] в прийнятті ціннісних рішень особистістю, зміна його пріоритетних цінностей в різних життєвих подіях, пов'язаних з постковідною епохою, кризами розвитку, а це означає перехід на якісно новий рівень свого онтогенетичного розвитку. Отже, проблематика ціннісних орієнтацій набуває надзвичайної глибини, і як слушно стверджував Віктор Франкл, що цінностей не можна навчитися, їх можна тільки пережити [13].

Другий напрям – зміни геополітичної ситуації у світі, яка стала небезпечною за своїм характером через пандемію. За нових геополітичних умов країни Європейського союзу коректують основні напрями зовнішньої політики для вирішення європейських про-

блем: напливу біженців, міжетнічні конфлікти, відносини між країнами США, Китаєм, Туреччиною, Росією, і які мають неоднозначні наслідки для України [2; 10; 12; 20].

З погляду молодих людей за наслідками нашого online опитування стосовно вступу України в ЄС після глобальної пандемії (N=196 осіб у віці від 15 до 30 років, 104 дівчини і 92 юнаків) – 62% відсотка опитуваних зазначили, що вважають привабливим для них, молоді, вступ України до ЄС. Представники української молоді (87%) фокусували увагу на бажаних складових та стандартах євроінтеграційних процесів, що продукують цінності продуктивного життя, міцного здоров'я, матеріального забезпечення життя, життєвого стабільного благополуччя, достатку, відсутності економічних потрясінь, тобто, термінальних цінностях. Водночас, інструментальні цінності - незалежності, рівності перед законом, верховенство права, законопослухняність, права людини і дітей є вельми привабливими для підростаючого покоління сьогодення (94%). Психологічною специфікою ставлення української молоді до наукового осмислення структури ЄС, базових цінностей, його ролі та значення для європейської цивілізації, вважаємо визначення та сприйняття українцями головних європейських цінностей у якісному та кількісному вимірі. Ціннісним у науковому аспекті ставлення молоді до євроінтеграції є володіння механізмами формування уявлень про європейські цінності, зокрема: а) досвід відвідування молоддю країн Європи; б) джерела інформації про європейські цінності. Як результат позитивного ставлення молоді до вступу країни в Європейський Союз є готовність молоді до забезпечення якості європейських стандартів в своїй країні. При цьому важливи, з нашої позиції, є думки опитуваних про те:

- чи спроможний буде новий курс ЄС припинити зростання напруженості довкола моєї держави у постковідний час?
- що є основою інтеграції до ЄС за новітньої доби, і як вона впливає на онтогенетичний розвиток молоді людини?
- чи отримають молоді українці доступ до європейського COVID сертифікату (Digital Green Certificate) для перетину кордону Євросоюзу ?
- які дає переваги та здобутки інтеграція до ЄС для українського народу та української молоді, зокрема?
- які труднощі висуває курс України на євроінтеграцію?
- Чим привабливий ЄС для України? української молоді?

- Чи впливає прискорений економічний розвиток на життєвий рівень молодшої генерації? на їх ціннісні орієнтири та їх пріоритети? на відчуття та переживання суб'єктивного благополуччя – щастя? та ін.

Третій напрям сучасних глобальних викликів для молодшої людини, пов'язаний із власною системою ціннісних орієнтацій та його ставлення до ЄС, – це пошук адекватних механізмів саморегуляції життєдіяльності задля формування певного рівня інтеграційного потенціалу, психологічного благополуччя, успішної кризової комунікації, що є вельми значущими в умовах кризового буття.

Зважаючи на наведені напрями, та авторські позиції **метою** нашої статті є психологічний аналіз системи ціннісних орієнтацій молоді (від 15 до 30 років) як чинники їх ставлення до євроінтеграції у теперішній час.

Виокремимо основні термінологічні положення. У глобалізованому інформаційному суспільстві поняття цінності та ціннісні орієнтації часто використовують як синоніми. В нашій роботі ми вважаємо за доцільне розмежовувати семантику наведених понять.

Поряд із поняттям цінності у науковому обігу ученими широко використовується поняття ціннісні орієнтації. С. Матяж із соавторами [9] запропонували авторську класифікацію цінностей молоді, під якими розуміють структуру особистості, регулятори її діяльності, ставлення суб'єкта до предметів та явищ реальності, яке виражається ціннісними орієнтаціями, соціальними установками, якостями особистості. І у той же час, ціннісні орієнтації визначаються авторами як певна сукупність ієрархічно пов'язаних між собою цінностей, що зумовлює спрямованість життєдіяльності особистості.

Таким чином, у нашому дослідженні ми враховуємо наукові позиції вищенаведених дослідників щодо розмежування термінів та їх складових.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Нормативно-правовий комплекс ЄС стосовно процесу формування та реалізації державної молодіжної політики, як членів суспільств з найбільшими перспективами в майбутньому, суттєво змінює формування цінностей об'єднаної Європи в українському просторі [2; 3; 7; 15]. Зазначимо, що у законодавстві країн-членів ЄС молодь – це особи від 13 до 25-30 років [2]. Аналіз Європейського

досвіду та практики щодо соціальної мобільності молоді, моделей реалізації молодіжної політики та теорій європейської інтеграції [2; 3; 5; 6; 7; 10; 12; 15; 16] свідчить про те, що стрижневою ідеєю європейської інтеграції країн є ідея європейської шкали цінностей. Шість базових цінностей Європейського Союзу включають: повагу до людської гідності, свободу, демократію, рівність, верховенство права, повага до прав людини включно з правами меншин. Наукову зацікавленість з погляду на отриманий позитивний досвід викликає аналіз специфіки моделей молодіжної політики Скандинавських країн, Фінляндії, Німеччини, країн Центральної Європи, Монголії, що реалізується в даний час.

Найбільш дотичним до проблеми нашого наукового пошуку є наявні результати наукових розвідок з проблеми ставлення молоді різних країн світу до об'єднаної Європи. Так, за наслідками проекту «Молода Європа 2017», (6000 досліджуваних у віці від 16 до 24 років із Великої Британії, Греції, Німеччини, Польщі, Франції, Італії, Іспанії), метою якого було вивчення ставлення європейської молоді до об'єднаної Європи, було встановлено маркери найбільш значущих цінностей. Наведено систему цінностей підростаючого покоління до початку COVID-19 пандемії, серед яких:

- особиста свобода;
- стабільність та надійність;
- скептичне ставлення до особистої життєвої перспективи;
- песимістична оцінка економічного становища;
- розчарованість національним урядом [20].

Отже, пріоритетним напрямом країн членів ЄС є орієнтація на молодь як соціальний ресурс, як майбутнє країни, яка потребує адекватної соціалізації за умови карантинного мислення.

Два репрезентативних всеукраїнських дослідження [14], проведених у 2016 році молоді (вибірka-N=1200 осіб) та у 2017 році (вибірka N=2000 осіб, метод дослідження – індивідуальне інтерв'ю «віч-на-віч»), констатували, що пріоритетними цінносними орієнтаціями української молоді були у 2016-2017 роках такі:

- сімейне щастя;
- здоров'я;
- кар'єра (аполітична)
- бути вільними та незалежними у своїх рішеннях та вчинках;
- мати можливість реалізувати свій талант і здібності;
- здобуття багатства.

В силу зазначеного, витікає наступний висновок: на нашу думку, ціннісні пріоритети молоді різних країн планети до карантинного мислення суттєво відрізнялися за такими параметрами:

а) роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні молодшої особистості та її суб'єктивного благополуччя, тобто, щастя;

б) взаємозв'язок ціннісних орієнтацій особистості, сімейного та соціального статусу;

в) ціннісні пріоритети в різних соціально-економічних формаціях та особистісна свобода;

г) ціннісні засади громадянської ідентифікації молоді, аполітичність кар'єри.

Таким чином, враховуючи вищенаведене, об'єднуючим фактором державної молодіжної політики в різних країнах ЄС може слугувати Стратегія ООН щодо молоді на період до 2030 року (Youth 2030: The United Nations Strategy on Youth)[12], а також Молодіжна стратегія Європейського Союзу [10], що базуються на базових цінностях Євросоюзу. І в цьому наративі дуже слушними є думки видатного українського психолога І. Д. Беха [10] стосовно українського шляху євроінтеграції. Ще у 2006 році професор Бех І. Д. стверджував: «На шляху до європейської інтеграції перед українською спільнотою стоїть ряд нагальних важливих завдань: встановити мир на сході України; запровадити правові європейські стандарти; подолати деструктивну тенденцію конфронтації; поєднати ціннісно всіх українців, консолідувати населення навколо спільних цінностей та єдиної мети на демократичних та гуманістичних засадах, передати прийдешньому поколінню все багатство генетичного коду народу, його мову, культуру, історію, культивувати кращі риси національного характеру громадянина України і європейця водночас [1, 100-102].

Таким чином, фокус уваги на формування системи ціннісних орієнтацій та компетенцій, що призводить до відчуття суб'єктивного благополуччя (щастя), проголошений автором, залишається актуальним і в наші часи.

3. Виклад основного матеріалу

Опираючись на бачення вітчизняних та закордонних вчених[11;15;17] пандемія COVID-19 постала своєрідним випробуванням для молоді в аспекті трансформації ціннісних орієнтацій. Як загальновідомо, система цінностей молоді не є статичною, вона є динамічною та трансформаційною. Проблема ціннісних

орієнтацій молоді, як ми вже зазначали вище, репрезентує проблеми внутрішнього світу особистості як особистісних установок, цінностей та змістів. Ціннісне відношення до свого життя стало одним із домінуючих пріоритетів в шкалі ціннісних орієнтацій людини після перенесеної хвороби на COVID-19 періоду ремісії. Отже, трансформоване ціннісне ставлення молоді до свого життя, актуалізує можливість свободи вибору: приймати себе та інших з рівними правами, бути законопослухняними в примусовій самоізоляції, демонструючи толерантність та незалежність. В цьому контексті адаптація до стандартів ЄС, що розглядається як трансформаційний процес у молоді, відбувається у межах національної внутрішньої політики, і визначається як політична та інституційна адаптація – перший вимір європеїзації. Другий вимір пов'язаний із переформотуванням національної ідентичності, трансформацією ціннісних орієнтацій як результат постковідного буття.

- То які ціннісні трансформаційні зміни притаманні сучасній молоді у постковідний період як чинники ставлення до євроінтеграції?
- Які пріоритетні цінності сучасного буття молоді є ключовими життєвими орієнтаціями, що забезпечують якісну реалізацію адаптації до європейських стандартів?

Наведені проблематичні питання, на нашу думку, набувають надзвичайної глибини, оскільки системні психологічні дослідження можуть слугувати чинниками ставлення молоді до євроінтеграційних процесів та забезпечити прогнозування поведінкових моделей зростаючого покоління в майбутньому.

Як ми вже вище зазначали, психологічна специфіка формування та розвитку ціннісних орієнтацій молоді є складним психолого-соціальним процесом, який залежить від характеру направленості та змісту активності (діяльності) особистості.

Ціннісні орієнтації молодої людини визначають загальний підхід до середовища, оточуючого світу, до себе, надають зміст та вектор особистісним позиціям, поведінці, вчинкам. В цьому розумінні психологія ставлення молоді до цінностей та поведінкових дій визначається маркером того шляху, який обирає соціум, і який створює умови для зрілої реалізації їх потенціалу та затребуваності. При цьому зрілість тлумачиться в психологічних джерелах як індивідуально-особистісний ресурс професійного становлення, самовираження, самостійності та суб'єктивного благополуччя.

За наслідками проведеного нами опитування серед української молоді, серед ціннісних трансформаційних змін, притаманних для молоді сьогодення, є тенденція до успішної соціалізації, відкритість до змін, рішучість, адаптивність. Наведені ціннісні орієнтації ми розглядаємо як чинники ставлення молоді до євроінтеграції на сьогодні.

Ключовими життєвими орієнтаціями молоді є ціннісні установки на власний успіх, персоніфікацію, на змісти, ідеали справедливості, життєві цілі та засоби їх досягнення, які, в свою чергу, задають направленість діяльності особистості. Психологічним підґрунтям домінуючої ролі ціннісних орієнтацій молоді в постковідну еру слугують мотиви соціальної поведінки, регуляції поведінки і діяльності в прийнятті рішень через стан невизначеності.

Крім вже зазначеного, у процесі опитування молодь фокусувала увагу на емоційному здоров'ї (здатності до дешифровки власних переживань, прийомів формування стрессостійкості, саморегуляції, емоційної врівноваженості) особистості, яка є активним членом групового суб'єкта динамічних трансформацій, а також суттєвого чинника для осмислення структури ЄС, його базових цінностей. Варто додати, що юнаки і дівчата надають також пріоритетного значення цінності суб'єктивного благополуччя (щастя) без утрати екзистенційної наповнюваності життя смыслом в післяковідний період, що забезпечує якісну адаптцію молоді до європейських стандартів.

Проте, молодь зосереджувала увагу також на негативних ускладненнях, пов'язаних із смисловою саморегуляцією, бар'єрах та перешкодах в сприйнятті інформації в період та після захворювання на COVID-19. Так, зазначимо, що психологічні детермінанти «синдрому відкладеного життя», завченої безпомічності, прокрастинація, брак професійної ідентичності, потреба у власній безпеці, страх перед невизначеністю, кризова комунікація були породжені страхом, незрозумілістю та непередбачуваністю того, що відбувається, фрустрацією. Наведені детермінанти суттєво впливали на ставлення молоді до формування ціннісних орієнтацій об'єднаної Європи, які покликані сформувати глобальну свідомість людства [15]. Серед таких пріоритетними молодь констатувала: відповідальність, безпека, гідність, толерантність, позитив примусової самоізоляції, свобода, солідарність, самодостатність, справедливість. При цьому формувалося саногенне пандемічне мислення особи-

стості, тобто, як навчитися бути внутрішньо стабільним під час і після ковідної хвороби. В. В. Рибалка [11] ґрунтовно доводить, що карантинний засіб життя особистості та суспільства є стимулом до раціональної саногенної перебудови свідомості, поведінки та діяльності. А це, у свою чергу, означає зміни та подальший онтогенетичний розвиток людини.

Молодь погоджується, що COVID-19 викристалізував відповіді на запитання, і якісно висвітлив новий характер мотивації: внутрішніх та зовнішніх мотиваторів особистості, що мотивують прагнення набути членства в ЄС, зокрема:

- Що є ціннісним для сучасної молоді в майбутній час?
- Чи вчить нас вірусна пандемія любові, поваги до людської гідності? Скільки в тебе любові до себе? Оточуючих? Соціуму?
- Чи ми всі рівні перед COVID-19? Чи можеш ти контролювати вірусну інфекцію?
- Чи змінилося ставлення до свого життя – чи цінуєш ти життя, чи змінилася власна система ціннісних орієнтацій?
- Чи змінилося моє власне відчуття до прав іншої людини?

4. Висновки та перспективи подальших досліджень

На основі проведеного дослідження ціннісних орієнтацій як чинників ставлення молоді до євроінтеграції приходимо до висновків, що:

- євроінтеграція є зближенням України з Євросоюзом як на рівні законів, правил та звичаїв, для якого притаманні шість базових цінностей: повага до людської гідності, демократія, свобода, рівність, верховенство права, повага до прав людини, включно з правами меншин.

• Наведені вище трансформаційні зміни у системі ціннісних орієнтацій сучасної української молоді віддзеркалюють психологічні особливості сфери ціннісної свідомості особистості, її саногенного мислення, внутрішнього ціннісного світу людини, що суттєво змінився під впливом глобальної вірусної пандемії. А ці фактори значним чином вплинули на ставлення та розуміння взаємозв'язку ціннісних орієнтацій молоді під час примусової самоізоляції, їх стратегій поведінки та суб'єктивного благополуччя.

• Попередні норми і цінності, які домінували у свідомості більшої частини молоді, не відповідають реаліям сьогодення. Протиріччя та труднощі реалізації євроінтеграційних орієнтирів

України пов'язані із відсутністю однозначного вибору на користь ЄС у суспільній свідомості молоді; низький рівень професійного розвитку та компетенцій у представників політико-правової сфери; брак досвіду у реалізації інновацій задля модернізації економіки, корупція, політична криза.

- Однак свідомий європейський вибір молоді України, європейська самоідентифікація, загалом позитивне ставлення до ЄС, яке зумовлено такими цінностями як: високим рівнем соціального захисту молоді, верховенством права, розвиненою демократією, низьким рівнем корупції, якістю охорони здоров'я, наявністю фінансових ресурсів, науково-технічним розвитком суспільства – саме і слугують вагомими чинниками, ціннісними орієнтирами ставлення українських дівчат та юнаків до євроінтеграції.

- Перспективами подальших розвідок вбачаємо у детальному дослідженні та аналізі специфічності формування та зміни ціннісних орієнтацій молоді на рівні особистості та соціально-психологічної групи з метою виявлення психологічних особливостей сфери ціннісної свідомості індивіда.

References:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності // *Либідь*. – 2006. – 272 с.
2. Біляєв Я. М. Узагальнення світового досвіду державної політики соціальної мобільності молоді // *Вчені записки ТНУ імені В. І Вернадського. Серія : Державне управління*. – 2019. – №3. – С.30-36.
3. Васильєв А. Конвергенція моделей реалізації державної політики, спрямованої на молодь // *Публічне управління: теорія та практика*. – 2013. – №3. – С.205-209.
4. Галян І. Ціннісно-сміслова саморегуляція особистості: генеза та механізми функціонування. Дрогобич: Ред.-видав. Відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2016. 402 с.
5. Галян І., Галян О. Сміслова саморегуляція як здоров'язберігаюча технологія // *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 жовтня 2020 року) / уклад. З. Р. Кісіль. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. – с.32.*
6. Дмитрук Н. Між матеріалізмом і пост матеріалізмом: ціннісні орієнтації сучасної української молоді // *Вісник АПСТ*, 2017, №3. – С.57-66.
7. Донченко Т. Основні моделі державної молодіжної політики: закордонний та вітчизняний досвід // *Ефективність державного управління: зб.наук.праць АРІДУ НАДУ*. – 2009. – №18. – С.126-133.

8. Леонтьев Д. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. М: Смысл, 1999. – С.155-158.
9. Матяж С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили] / Серія: Соціологія. 2013. Т.255. Вип. 213. – С.27-30.
10. Молодіжна стратегія Європейського Союзу (EU Youth Strategy).- Режим доступу https://europa.eu/youth/home_en
11. Рыбалка В. В. Карантинный образ жизни личности и общества как стимул к рациональной саногенной перестройке сознания, поведения и деятельности// COVID-19 в измерениях философии, психологии и педагогики: пособие / [под науч.ред. В. В. Рыбалки и А. П. Самодрин; коллектив авторов]. Киев, Днепр, Кременчуг: ПП Щербатых А.В., 2020. – С.294-307.
12. Стратегія ООН щодо молоді на період до 2030 року (Youth 2030: The United Nations Strategy on Youth). – 2018. Режим доступу: https://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2018/09/18-00080_UN_Youth-Strategy_Web/pdf
13. Франкл В. У пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. К., 2020.
14. Ціннісні орієнтації сучасної української молоді. Щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України про становище молоді в Україні(за підсумками 2015 року) / Держ.ін-т сімейної та молодіжної політики; [редкол.: Жданов І. О., гол. ред. колег. Ярема О. Й. Беляєва І. І. та ін.]. – К., 2016. – 200 с.
15. Чередниченко А. Формування цінностей об'єднаної Європи в українському просторі //Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: матеріали 18-ї регіональної науково-практичної конференції 13 травня 2021 р. м. Дніпро /за заг. ред. Л. Прокопенка. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2021. С. 23-25
16. Якименко Ю.,Пашков М. Україна на шляху до ЄС: оцінки, думки і сподівання громадян. Трансєвропейська асоціація політичних досліджень, 2018. – Режим доступу: <http://www.tepsa.eu/23326-2/>(<http://www.tepsa.eu/23326-2/>).
17. Bojanowska A., Kaczmarek L. et al.(2021). Changes in Values and Well-Being Amidst the COVID-19 Pandemic in Poland. *PLoS ONE* 16 (9):e0255491.. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0255491>.
18. Derkach L., Minka P. (2012) Ways of Learning and Living in Ukraine: A New Paradigm.- Monograph./Eds.M.Giliberto, C.Dell'Aversano & F. Velicogna "PCP and Constructivism: Ways of Working, Learning and Living"., Libri Liberi. Firenze. 2012, pp.547-554.
19. Derkach L. M.(2018). Problems, Challenges and Perspectives of Ukraine's Integration Into Global and European Educational Space. *American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research*, 2018/3(10), pp.13-19.
20. Junges Europa 2017: So denken Menschen zwischen 16 und 26 Jahren/Jugend studie der TuiStiftung/URL:<https://www.tui-stiftung.de/wp-content/uploads/2017/05/Wichtige-Ergebnisse-der-Studie/pdf>.

Transliteration of References:

1. Bekh I.D. (2006). Vykhovannia osobystosti: skhodzhennia do dukhovnosti// Lybid. 272 s.
2. Biliaiev Ya.M. (2019). Uzahalnennia svitovoho dosvidu derzhavnoi polityky sotsialnoi mobilnosti molodi//Vcheni zapysky TNU imeni V. I Vernadskoho. Serii : Derzhavne upravlinnia. №3. S.30-36.
3. Vasyliiev A. (2013). Konverhentsiia modelei realizatsii derzhavnoi polityky, spriamovanoi na molod// Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka. №3. S.205-209.
4. Halian I. (2016). Tsinnisno-smyslova samorehuliatsiia osobystosti: heneza ta mekhanizmy funktsionuvannia. Drohobych: Red.-vydav. Viddil DDPU imeni Ivana Franka. 402 s.
5. Halian I., Halian O. (2020). Smyslova samorehuliatsiia yak zdoroviazberihaiucha tekhnolohiia// Psykhichne zdorovia osobystosti u kryzovomu suspilstvi: zbirnyk materialiv IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (23 zhovtnia 2020 roku) / uklad. Z.R. Kisil. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. s. 32.
6. Dmytruk N. (2017). Mizh materializmom i post materializmom: tsinnisni oriiientatsii suchasnoi ukrainskoi molodi// Visnyk APST. №3. S. 57-66.
7. Donchenko T. (2009). Osnovni modeli derzhavnoi molodizhnoi polityky: zakordonnyi ta vitchyzniani dosvid // Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia: zb. nauk. prats LRIDU NADU. №18. S. 126-133.
8. Leontev D. (1999). Psykhologhiia smysla: pryroda, stroenye y dynamka smyslovoi realnosti. M: Smysl. S.155-158.
9. Matiazh S.V., Berezianska A.O. (2013). Klasyfikatsiia tsinnostei ta tsinnisnykh oriiientatsii osobystosti // Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly] / Seriia: Sotsiolohiia. T. 255. Vyp. 213. S. 27-30.
10. Molodizhna stratehiia Yevropeiskoho Soiuzu (EU Youth Strategy).- Rezhym dostupu https://europa.eu/youth/home_en
11. Rybalka V. V. (2020). Karantinnyi obraz zhyzny lychnosti i obshchestva kak stimul kratsyonalnoi sanohennoi perestroike soznanyia, povedeniia y dejatelnosti// COVID-19 v izmerenijakh filosofii, psikhologii i pedagogiky: posobie/[pod nauch. red. V.V.Rybalki i A.P.Samodryna; kolektyv avtorov]. Kyiv, Dnepr, Kremenchuh: PP Shcherbatykh A.V. C. 294-307.
12. Stratehiia OON shchodo molodi na period do 2030 roku (Youth 2030: The United Nations Strategy on Youth). 2018. Rezhym dostupu: https://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2018/09/18-00080_UN_Youth-Strategy_Web/pdf
13. Frankl V. (2020). U poshukakh spravzhnoho sensu. Psykholog u kontstabori. K., 2020.
14. Tsinnisni oriiientatsii suchasnoi ukrainskoi molodi. Shchorichna dopovid Prezydentu Ukrainy, Verkhovnij Radi Ukrainy pro stanovyshe molodi v

- Ukraini (za pidsumkamy 2015 roku) / Derzh.in-t simeinoi ta molodizhnoi polityky; [redkol.: Zhdanov I. O., hol. red. koleh. Yarema O. I. Beliaieva I. I. ta in.]. K., 2016. 200 c.
15. Cherednychenko A. (2021). Formuvannia tsinnosti obiednanoi Yevropy v ukrainskomu prostori //Aktualni problemy yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy: materialy 18-yi rehionalnoi naukovo-praktychnoi konferentsii 13 travnia 2021r. m.Dnipro /za zah.red.L.Prokopenka. D.: DRIDU NADU. S.23-25
 16. Yakymenko Yu., Pashkov M. (2018). Ukraina na shliakhu do YeS: otsinky, dumky i spodivannia hromadian. Transievropeiska asotsiatsiia politychnykh doslidzhen, 2018. – Rezhym dostupu: (<http://www.tepsa.eu/23326-2/>).
 17. Bojanowska A., Kaczmarek L. et al. (2021). Changes in Values and Well-Being Admst the COVID-19 Pandemic in Poland. PLoS ONE 16 (9):eO255491. <https://dos.org/10.1371/journal.pone.0255491>.
 18. Derkach L., Minka P. (2012) Ways of Learning and Living in Ukraine: A New Paradigm. - Monograph./Eds.M.Giliberto, C.Dell'Aversano & F. Velicogna "PCP and Constructivism: Ways of Working, Learning and Living". Libri Liberi. Firenze. 2012, pp. 547-554.
 19. Derkach L.M. (2018). Problems, Challenges and Perspectives of Ukraine's Integration Into Global and European Educational Space. American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research, 2018/3 (10), pp. 13-19.
 20. Junges Europa 2017: So denken Menschen zwischen 16 und 26 Jahren/ Jugendstudie der Tuistiftung / URL:<https://www.tui-stiftung.de/wp-content/uploads/2017/05/Wichtige-Ergebnisse-der-Studie/pdf>.

Authors

Lidiia Derkach

Doctor of Psychological Sciences,

Professor of the Department of Psychology,

Dnipro Humanities University,

Dnipro, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0638-6210>

E-mail: lydia@ua.fm

Mykola Nesprava

Doctor of Philosophy, Professor,

Dnipro University of Internal Affairs,

Dnipro, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0415-1837>

E-mail: n.nesprava@gmail.com

Abstracts

ЛІДІЯ ДЕРКАЧ, МИКОЛА НЕСПРАВА. Ціннісні орієнтації як чинники ставлення молоді до євроінтеграції. У статті досліджено динаміку зміни геополітичної ситуації у 2020 році, пов'язаною із пандемією COVID-19, яка стала чинником і каталізатором глобальних подій у світі та зумовила трансформацію системи ціннісних орієнтацій молоді у постковідний період щодо євроінтеграції України. Людство вступило у тривалий період підвищеної непрогнозованої, неконтрольованої ситуації розповсюдження вірусу, що примусило країни ЄС коректувати свої основні напрямки взаємодії та взаємного пристосування національних господарств до умов, що склалися. У цьому контексті особливої теоретичної та методологічної значущості набуває проблема ставлення молодшої генерації (від 15 до 30 років) до складових та стандартів євроінтеграційних процесів після глобальної пандемії. Автори даної статті роблять спробу психологічного аналізу аспектів ставлення дівчат та юнаків до цілісності європейської цивілізації, в тому числі, як ціннісні орієнтації новітньої доби впливають на онтогенез індивіда.

У руслі дослідження здійснено теоретичне осмислення психологічного змісту поняття «європейська інтеграція України», обґрунтовано необхідність розмежування понять цінності та ціннісні орієнтації, визначено психологічну специфіку ставлення молоді до наукового осмислення структури ЄС, його базових цінностей, видів інтеграції у постковідну еру; привабливість вступу до ЄС для української молоді, зокрема: переваги, здобутки та труднощі. Виокремлено перешкоди та бар'єри на шляху євроінтеграції країни та засобів їх подолання з погляду зростаючого покоління у постковідний період.

Ключові слова: європейська інтеграція, сучасна українська молодь, ціннісні орієнтації, постковідний період, психологічна специфіка ставлення молоді до вступу в ЄС, бар'єри та перешкоди.

ЛИДИЯ ДЕРКАЧ, НИКОЛАЙ НЕСПРАВА. Ценностные ориентации как факторы отношения молодежи к евроинтеграции. В данной статье раскрывается динамика изменений геополитической ситуации в 2020 году, вызванный пандемией COVID-19, и явившейся причиной и катализатором глобальных событий в мире, в том числе, обусловила трансформацию ценностных ориентаций у молодежи относительно вступления Украины

в ЕС в постковидный период. Человечество вступило в долгосрочный период повышенной, непрогнозируемой, неконтролируемой ситуации распространения вируса, и заставило страны ЕС корректировать основные направления взаимодействия и взаимной адаптации национальных экономик к сложившимся условиям. В этом контексте, проблема отношения подрастающего поколения (от 15 до 30 лет) к стандартам и составляющим евроинтеграционных процессов в постковидный период, приобретает особую теоретическую и методологическую значимость. Авторы данной статьи предприняли попытку психологического анализа аспектов отношения современной молодежи к понятию целостность европейской цивилизации, а также как ценностные ориентации влияют на онтогенез личности. В русле исследования осуществлено теоретическое осмысление психологического смысла понятия «Европейская интеграция Украины», обоснована необходимость дифференциации терминов «ценности» и «ценностные ориентации», определена психологическая специфика отношения молодежи к структуре ЕС, его базовым ценностям в постковидную эру. В статье рассмотрены факторы привлекательности для молодежи вступления Украины в Европейский Союз, преимущества, достижения и трудности, барьеры, преграды и способы их преодоления с точки зрения подрастающего поколения.

Ключевые слова: Европейская интеграция, современная украинская молодежь, ценностные ориентации, постковидный период, психологическая специфика отношения молодежи к вступлению в ЕС, барьеры и преграды.

LIDIJA DERKACH, MYKOLA NESPRAVA. **Orientacje wartościujące jako czynniki postaw młodzieży wobec integracji Europejskiej.** W niniejszym artykule dokonano analizy dynamiki zmian sytuacji geopolitycznej w 2020 roku związanej z pandemią COVID-19, która stała się czynnikiem i katalizatorem wydarzeń globalnych na świecie i doprowadziła do transformacji systemu orientacji życiowych młodzieży w okresie postcovidowym w odniesieniu do integracji europejskiej Ukrainy. Ludzkość weszła w długotrwały okres zwiększonego nieprzewidywalnego, niekontrolowanego rozprzestrzeniania się wirusa, co zmusiło kraje Unii Europejskiej do dostosowania głównych obszarów interakcji i wzajemnej adaptacji gospodarek narodowych do aktualnych warunków. W tym kontekście szczególnego znaczenia teoretycznego i metodologicznego nabiera kwestia nastawienia młodego pokolenia (15-30 lat) wobec

składników i standardów procesów integracji europejskiej po globalnej pandemii. Autorzy artykułu podejmują próbę psychologicznej analizy aspektów postaw dziewcząt i chłopców wobec integralności cywilizacji europejskiej, z uwzględnieniem tego, jak orientacje wartościowe epoki współczesnej wpływają na ontogenezę jednostki.

Opracowanie dostarcza teoretycznego rozumienia psychologicznej treści pojęcia «integracja europejska Ukrainy», uzasadnia potrzebę rozróżnienia pojęć wartości i orientacji wartościujących; identyfikuje psychologiczną specyfikę postaw młodzieży wobec naukowego rozumienia struktury UE, jej podstawowych wartości, rodzajów integracji w epoce postcovidowej; atrakcyjności przystąpienia do UE dla młodzieży ukraińskiej, w szczególności: zalet, osiągnięć i trudności. W artykule zwrócono uwagę na przeszkody i bariery w integracji europejskiej kraju oraz sposoby ich pokonywania z punktu widzenia dorastającego pokolenia w epoce postcovidowej.

Słowa kluczowe: *integracja europejska, współczesna młodzież ukraińska, orientacje wartościujące, okres postcovidowy, psychologiczna specyfika postawy młodych ludzi wobec przystąpienia do UE, bariery i przeszkody.*